

Effektiva åtgärder för minskat matsvinn i Sverige

En branschsammanfattning baserad på Naturvårdsverkets utvärdering med fokus på förebyggande åtgärder

Executive Summary – Varför detta är relevant för er?

Naturvårdsverkets utvärdering av tio svenska matsvinnsinitiativ visar tydligt att förebyggande arbete ger störst och mest långsiktiga effekter. Med ökande krav på lönsamhet, hållbarhet och operativ stabilitet blir svinnfrågan en naturlig del av kärnaffären i dagligvaruhandeln.

Rapporten visar att initiativ som förändrar rutiner, beställningsmönster och kompetens i butik inte bara reducerar svinn, de förbättrar också arbetsmiljön, lönsamheten och kvaliteten ut mot kund. I denna kategori lyfts Oksalis utbildningsmodell fram som ett av de mest utvecklade och skalbara exemplen i utvärderingen.

Den här sammanställningen ger er en översikt av vad Naturvårdsverkets rapport faktiskt visar, och vad dessa slutsatser betyder för aktörer i dagligvaruhandel och storkök.

Naturvårdsverkets utvärdering i korthet

Naturvårdsverket analyserade tio svenska matsvinnsinitiativ med EU:s JRC-metod, en strukturerad modell för att bedöma effekt, måluppfyllelse och skalbarhet. Initiativen representerar handel, grossist, restaurang och offentlig verksamhet.

Fyra centrala slutsatser framkommer:

1. Förebyggande insatser är mest effektiva över tid

De minskar själva orsakerna till svinn och stärker organisationens arbetssätt.

2. Utbildning och digitala verktyg är mest skalbara

De är enklare att implementera i många enheter samtidigt och ger snabbare effekt.

3. Reaktiva insatser (ex. utförsäljning, donationer) löser inte grundproblemet

De ger social och operativ nytta, men påverkar inte det svinn som uppstår från felbeställningar, sortiment eller bristande kompetens.

4. Initiativ som kombinerar struktur, mätbarhet och personalutveckling bedöms som de mest långsiktigt hållbara

Här placerar Naturvårdsverket Oksalis tillsammans med ett fåtal andra aktörer.

Oksalis enligt Naturvårdsverkets utvärdering

I rapportens genomgång lyfts Oksalis fram som ett exempel på ett modernt och förebyggande svinnarbete som stärker hela butikens arbetssätt, inte bara minskar kassation.

- Tydlig effekt och dokumenterad måluppfyllelse

Naturvårdsverket redovisar att Oksalis utbildningar har genomförts i 32 butiker, där cirka 490 personer deltagit. Totalt har dessa butiker minskat sitt matsvinn med 286 ton. Effekterna bedöms vara tydligt kopplade till åtgärdens genomförande.

- Fokus på orsaker, inte symptom

Oksalis arbetar med frågor som felaktiga beställningar, överstora sortiment, brister i sortimentsstyrning och kunskapsglapp mellan personalgrupper. Detta är enligt Naturvårdsverket en av de mest avgörande skillnaderna mellan långsiktigt effektiva initiativ och mer kortsiktiga insatser.'

- Skalningspotential i flera led av branschen

Utvärderingen konstaterar att metoden är skalbar inom dagligvaruhandeln och har potential att anpassas till restaurang och storkök. Trots att modellen idag är utvecklad med en specifik kedjas system som grund, bedöms den vara generellt överförbar på processnivå.

- Förbättrad arbetsmiljö och organisatorisk stabilitet

Rapporten lyfter även att utbildningen stärker arbetsmiljön, minskar stress och ökar kompetensen i butiken, vilket i sin tur påverkar driften positivt.

Varför förebyggande svinnarbete är viktigt för butiker och kedjor

I dagens marknad är svinn inte en isolerad hållbarhetsfråga, det är en fråga som direkt berör marginaler, arbetsmiljö, kundupplevelse och leveranssäkerhet.

Naturvårdsverkets analys visar att förebyggande arbete:

- Ökar driftsäkerheten

Bättre rutiner för beställning och sortiment minskar riskerna för tomma hyllor, felaktiga volymer och oplanerad utförsäljning.

- Förbättrar lönsamheten långsiktigt

Att reducera svinn i rotorsakerna ger stabilare kostnadsbesparingar än kampanjbaserade eller reaktiva metoder.

- Stärker butikens kompetens och arbetsmiljö

När medarbetare får förståelse för svinnets mekanismer skapas engagemang, ansvar och bättre intern kommunikation.

- Gör verksamheten mer robust vid personalomsättning

Standardiserade rutiner minskar beroendet av enskilda nyckelpersoner.

- Bidrar direkt till branschens hållbarhetsmål

Klimatnytta, resurseffektivitet och svinnreduktion är målbilder som kedjor och grossister behöver uppfylla i sina årliga hållbarhetsredovisningar.

Det är mot denna bakgrund som Naturvårdsverkets rapport bedömer Oksalis modell som särskilt relevant.

Vad ett förebyggande arbetssätt betyder ur ett affärsperspektiv

Ett förebyggande arbetssätt påverkar både drift och lönsamhet på ett sätt som reaktiva lösningar inte gör. När svinn hanteras vid källan, genom bättre beställningar, mer träffsäkert sortiment och högre kompetens i butiken minskar inte bara kassationerna. Arbetssättet skapar även stabilare varuflöden, jämnare kvalitet i hyllan och en mer förutsägbar vardag för personalen.

För kedjor innebär detta att arbetet kan standardiseras och skalas, vilket minskar beroendet av enskilda personer och gör organisationen mer robust vid hög personalomsättning. Samtidigt stärker det möjligheten att arbeta datadrivet med svinn och kvalitet, något som efterfrågas alltmer både internt och externt.

På intäktsidan leder mer precisa rutiner ofta till bättre produktkvalitet, färre oplanerade prisjusteringar och en förbättrad kundupplevelse. Det innebär att effekten inte bara syns i minskat svinn utan även i ökad försäljning.

Sammantaget skapar ett förebyggande svinnarbete både direkt ekonomisk nytta och långsiktig strukturell stabilitet, två faktorer som blir allt viktigare i en bransch där marginaler, hållbarhetskrav och driftssäkerhet behöver fungera samtidigt.

Slutsatser för branschaktörer och potentiella partners

Naturvårdsverkets utvärdering tydliggör att förebyggande arbete och utbildningsbaserade insatser är centrala för att minska matsvinnet på riktigt. Oksalis lyfts fram som ett initiativ som kombinerar praktisk butikskunskap med ett systematiskt och mätbart arbetssätt.

För kedjor och grossister innebär detta en möjlighet att:

- reducera kostnader
- stärka klimatarbetet
- skapa intern stabilitet
- förbättra kvalitet och kundupplevelse
- arbeta mer datadrivet med svinnfrågor

Modellen bedöms som skalbar och användbar för organisationer som vill förbättra både hållbarhet och ekonomi.

6. Källor

Naturvårdsverket (2025). *Utvärdering av åtgärder som minskar matsvinn – Tio svenska initiativ som minskar matsvinn.*